

Dato: 08.12.2020

Til: Kommunestyret
Fra: Miljøpartiet De Grønne Lier
Kopi: Ordfører

FORSLAG TIL HANDLINGSPROGRAM 2021-2024

1. Økonomiske rammer

- 1.1. De økonomiske rammer som fremgår av kommunedirektørens grunnlagsdokument med vedlegg legges til grunn for den økonomiske planleggingen i handlingsprogramperioden.
- 1.2. Rammer årsbudsjett 2021
Rammer for hvert utvalg og tjenesteområde fastsettes i samsvar med kommunedirektørens grunnlagsdokument med vedlegg, justert for endringer i vedtaket.
- 1.3. Skatt
Den kommunale skatteøren fastsettes til den enhver tid gjeldende maksimalsatsen.
- 1.4. Låneopptak
Lier kommune tar opp 216,303 mill. kr. i lån til finansiering av investeringer jf. Kommunelovens § 14-15 første ledd.

Lier kommune tar opp 100 mill. kr. i lån til finansiering av investeringer jf. Kommunelovens § 14-17 (formidlingslån). Formidlingslånet tas opp som annuitetslån med 5 års avdragsfri periode, deretter nedbetaling over 20 år.
- 1.5. Likviditet
Driftskreditt på 100 mill kr. i DNB videreføres i 2021.
Likviditetssituasjonen anses som tilfredsstillende, men vurderes nærmere i årsrapporten for 2020.
- 1.6. Egenbetalinger, gebyrer og avgifter
Ordningene fastsettes slik de fremgår av "Oversikt over avgifter, gebyrer og egenbetalinger".
- 1.7. Endringer i forhold til økonomiske rammer
 - Alle bygg overføres Lier Eiendomsselskap KF.

- Budsjett 2020, i obligatoriske oversikter, vedtas som del av HP 21-24. Grunnet endringer i strukturen ser denne annerledes ut enn hva som ble vedtatt i HP 20-23. Strukturendringen er grunnet ny kommunelov.

1.8. Endringer i statsbudsjettet

Etter kommunedirektørens forslag er det vedtatt endringer i statsbudsjettet. Følgende budsjettjusteringer legges inn.

Endringer i driftsbudsjettet

1000 kr.	2021	2022	2023	2024
Reduserte skatteinntekter	-121	-121	-121	-121
Økning rammetilskudd	-24 988	-1 927	-1 927	-1 927
Avsetning til koronautgifter	15 561			
Koronamidler TISK - testing, isolering, smittesporing og karantene	7 500			
Statsbud. - Priv barnehager endret pensjon	2000	2000	2000	2000
Statsbud. - Skjermingsmidler barnehage	-655	-655	-655	-655
Kapitaltilskudd private barnehager	703	703	703	703
Sum	0	0	0	0

Satser for kommunalt tilskudd til private barnehager etter endringene i statsbudsjettet:

Satser for kommunalt tilskudd 2021	Per heltidsplass		
	Drift inkl. adm.	Kapital	Totalt
Ordinære barnehager, små barn	213 215	9 300	222 515
Ordinære barnehager, store barn	101 131	9 300	110 431
Familiebarnehager, små barn	177 500	14 000	191 500
Familiebarnehager, store barn	134 900	14 000	148 900

Siden forslaget om å redusere pensjonspåslaget ble reversert, vil det ikke være to ulike satser for driftstilskudd (ingen forskjell mellom barnehager i foretak og enkelstående barnehager). Satsene for driftstilskudd har fått et lite påslag, fordi det ikke var tatt med kostnad for forsikringer.

Satsen for kapitaltilskuddet til ordinære barnehager gjelder i følge statsbudsjettet for 1.halvår 2021.

1.9. Tekniske justeringer etter kommunedirektørens beslutningsgrunnlag

For å ha mest mulig korrekte rammer på virksomhetene, ved oppstart første år i handlingsprogrammet, kan kommunedirektøren gjennomføre tekniske rammejusteringer før publisering av vedtatt handlingsprogram. Med dette menes flytting av budsjettammer mellom virksomheter. Endringene går i 0 og påvirker ikke netto driftsresultat.

Administrasjonen kan:

- Fordele ufordelt lønnsbudsjett etter lønnsoppgjør

- Omfordele budsjett som ikke påvirker rammene for tjenesteområde eller hovedutvalgene.
 - Korrigere for fordelingsmodeller
 - Gjennomføre tekniske justeringer mellom virksomheter».

1.10 Rammeendringer

Endringer i driftsbudsjettet

1000 kr.	2021	2022	2023	2024
Sum	0	0	0	0

Endringer i investeringsbudsjettet

1000 kr.	2021	2022	2023	2024
Sum	0	0	0	0

2. Generelle føringer

- 2.1. Det forutsettes at tiltak gjennomføres som beskrevet i grunnlagsdokumentet og budsjettvedtaket. Tiltak av prinsipiell betydning legges fram som egne saker. Avvik skal meldes fortløpende i månedsrapporten og senest ved behandling av tertialrapport/årsregnskap.
- 2.2. Lier kommunes visjon «Grønne Lier – for alle innbyggere» legges til grunn for arbeid i alle sektorer. Hele Lier tas i bruk ved at det legges til rette for å bo i hele kommunen og opprettholde tjenestetilbud som bl.a. skole- og barnehagetilbud nær der folk bor.
- 2.3. Følgende økonomiske forutsetninger legges til grunn for økonomiarbeidet i perioden for å sikre en sunn økonomi:
 - Netto driftsmargin på 1,75 %.
 - Disposisjonsfond på minimum 10 % av driftsinntektene eller minst kr 100 mill.
 - Gjeldsgrad for gjeld eksklusive selvkostprosjekter på under 70 % av driftsinntektene.

- 2.4. Hovedutvalgene gjennomgår budsjett for de virksomheter som sorterer under hvert hovedutvalg i løpet av 1. kvartal 2021, ref vedlegg 4 – Utvalgsoversikt.

3. Verbalvedtak - Oppdrag, tiltak mv.

- 3.1. Over 40 % av vannforekomstene som berører Lier kommune risikerer å ikke nå miljømålet etter vannforskriften og den regionale planen. Miljømålet om økologisk god tilstand skal i henhold til forskriftene nås innen 2021. **Kommunedirektøren anmodes derfor om å spesielt vurdere behovet for å utarbeide nye planer, eller endre planer for å følge opp tiltakene i vannforvaltningsplanen.**
- 3.2. FNs klimapanel og det internasjonale naturpanelet peker begge på at flere hensyn må sees i sammenheng hvis man skal oppnå en bærekraftig utvikling. Arealforvaltningen må finne de beste løsningene for både klima og natur og tilpasses en mer usikker framtid.
Dette innebærer å:
- bevare natur og eksisterende karbonlagre,
 - søke å gjenopprette tapt naturmangfold og karbonlagre, og
 - sikre arealer som er motstandsdyktige i møte med fremtidens vær og klima.
- Skal Lier kommune få til en bedre ivaretagelse av sin fine og mangfoldige natur, må det settes mål, utarbeides planer samt lages et godt kunnskapsgrunnlag for å følge med på arealutviklingen og som grunnlag for arealbeslutninger. Samfunnets arealbruk påvirker både jordbruket og det biologiske mangfoldet. Det er mye som taler for et system der man sikrer erstatningsarealer dersom det viser seg nødvendig å endre arealbruken. Kommunedirektøren bes om å vurdere arealnøytralitet som virkemiddel i arealregnskapet.
Derfor foreslår MDG at det følgende innarbeides i det kommende handlingsprogrammet for Lier kommune:
 1. **Lier bør ha som mål å være en arealnøytral kommune.**
 2. **Lier kommune bør etablere et naturregnskap som kunnskapsgrunnlag for arealbeslutninger og som rapporteringsverktøy for arealvedtak.....**
- 3.3. Naturregnskap er et rammeverk for å vise kunnskap og verdier og avveie hensyn i arealpolitikken. Et naturregnskap viser kunnskap om arealer (arealregnskap), tilstand (økologisk tilstand i arealene), naturgoder/økosystemtjenester (bruk) samt eventuelt også kunnskap om økonomiske verdier. Det betyr at metoden favner den mest sentrale kunnskapen som beslutningstakere trenger for å fatte beslutninger som er knyttet til arealbruk. Naturregnskap kan bidra til at en større andel av all relevant kunnskap kommer med i beslutningsgrunnlaget. Arealregnskap kan både kobles til kategorier i plan- og bygningsloven, men også til naturtypekategorier (eller andre naturvitenskapelig definerte typer/arealer). For å sikre at naturgoder som er viktige for klima tas med i et slikt regnskap, kan det vurderes om klimaregnskapet knyttes til et naturregnskap. **Derfor bør Lier kommune utarbeide en kommunedelplan for naturmangfold.**
- 3.4. Store områder i Lier ligger på kvikkleire, og kommunen har utført et omfattende arbeid for å kartlegge rasfarlige områder. Klimaforskere fra Meteorologisk institutt

konkluderte nylig med at vi står overfor varige klimaendringer som vil være preget av høyere gjennomsnittstemperaturer, men også av voldsomme nedbørsmengder på kort tid. Slike nedbørsmengder er rasutløsende, noe som kan observeres blant annet på Vestlandet hvor det stadig meldes om omfattende jordskred, evakuerte boliger og stengte veier. Det endrede klimaet representerer derfor en økt trussel mot store områder i Lier med mange boliger og innbyggere. For å forebygge skader på liv og eiendom er det viktig å gjennomføre tiltak: **1. Ytterligere kartlegge rasfarlige områder og installere sensorer som kan gi mulighet for tidlig varslings.** **2. Legge planer for evakuering av rasutsatte områder.** **3. Identifisere tiltak som kan sikre rasfarlige områder og planlegge og gjennomføre tiltak innefor de mest utsatte områdene.**

- 3.5. Kommunedirektøren bes om å oppfordre skolene i Lier til å søke midler fra og delta i Den naturlige skolesekken, som har som mål å bidra til at barn og unge gjennom undervisningen får kunnskap og bevissthet om bærekraftig utvikling og klodens miljøutfordringer.
- 3.6. Lier kommune vil sammen med skolene og relevante fagmiljøer jobbe frem flere virkemidler for å styrke ungdommens livsmestring og bedre den psykiske helsen.
- 3.7. Det arbeides videre med å tilrettelegge for økt sykling og gange som inkluderer trygge skole- og sykkelveier i Lier ved bl.a. fokus på bedre oppmerking, røde sykkelfelt i tettstedene, smarte måter å gi syklistene rang ved deling av vei, bruk av snarveier, kreativ arealutnyttelse ved bygging av nye gang- og sykkelveier, trafikksikkerhetstiltak langs fylkesveier og enklere løsninger/forenklet standard.
- 3.8. Det er viktig at flere kan sykle hele året. Derfor er god vinterdriftsstandard på gang- og sykkelveier avgjørende. Kommunedirektøren bes derfor om at dette prioriteres.
- 3.9. **For å styrke kommunens innsats for å nå målet om fossilfri virksomhet** bør tilbud om lading for elbiler på kommunens parkeringsplasser økes. Det lages en opptrappingsplan med mål og tiltak.
- 3.10. Lier kommune bør legge frem en anskaffelsesstrategi med gjenbruk og livsløpsvurderinger som bærende prinsipper.
- 3.11. Lier kommune skal fokusere på å finne alternativer til fossile produkter i innkjøp som gir lavt klimafotavtrykk, samt øke gjenbruksgraden og øke andelen fossilfrie materialer som kjøpes inn.
- 3.12. I arbeidet med strategi for energibruk skal bruk av solceller på eksisterende bygg vurderes.
- 3.13. Lier kommune utreder bruk av intelligent belysning og tiltak for å begrense lysforurensning fra våre virksomheter og langs våre kommunale veier. Hensynet til sikkerhet og trygghet for brukere, innbyggere og trafikanter skal ivaretas.
- 3.14. Stedsutvikling må vektlegge klimavennlige løsninger, bærekraftig arealbruk og utvikling av attraktive lokalsamfunn. Kommunens planarbeid må styrkes med sikte på økt bærekraft; både miljømessig, sosialt og økonomisk. Omstilling til lavutslippsamfunnet skal ikke øke de sosiale ulikhetene hos innbyggerne i Lier.
- 3.15. Behovet for nødvendige klima- og miljøtilpasninger skal utredes i forbindelse med investeringsplaner og hensyntas ved gjennomføring av nye bygg.

- 3.16. Koronapandemien krever oppdatert kunnskap om hvordan vi planlegger og møter framtidsutfordringene. Løsningene er ikke universelle, men må målrettes og differensieres.
- 3.17. Kommunens kompetanse og kunnskapsgrunnlag for å planlegge for bærekraftig samfunnsutvikling bør styrkes.
- 3.18. Kommunedirektøren bes om å utrede hvordan postkorona-samfunnet vil påvirke våre innbyggers livskvalitet, arbeidslivet og infrastruktur. Utredningen bør vurdere hvordan kommunen kan støtte opp om en utvikling av postkorona-samfunnet. Kommunestyret holdes informert underveis i utredningsarbeidet. Arbeidet er en del av oppfølgingen av planstrategien og nytt kommunalt planverk.
- 3.19. Kommunedirektøren bes om å arbeide for å bedre dyrevelferden, for eksempel i relevante planer og saker og sammen med partnerskapet i landbruket.
- 3.20. Lier kommune viderefører arbeidet med en landbruksstrategi med fokus på primærnærings rolle i det grønne skiftet, og hvordan selvforsyningsgraden på norske ressurser i kommunen kan økes.
- 3.21. Lier kommune har i dag ingen tilbud til innbyggere som ikke eier jord til å dyrke egne grønnsaker eller frukt, slik mange kommuner har. Med økende fortetting i flere deler av kommunen, vil trolig behovet for tilgang til parsellhager og kolonihager for familier som bor i små leiligheter melde seg. Kommunedirektøren bes derfor om å søke å finne egnede områder for parsellhager og legge til rette for at arealer blir tilgjengelige.
- 3.22. Skolehagen kan være en viktig arena der elever tidlig blir introdusert for viktigheten av å ta vare på naturen. Elever vil kunne vokse med ansvaret og oppgavene knyttet til hagen. Skolehagen kan bidra til økt trivsel, bevisstgjøring og respekt for hvor maten kommer fra og for primærnærings vår. Skolehagen kan være en arena for samarbeid med bønder, lokallag og lokalt næringsliv. Kommunedirektøren bes derfor om å tilrettelegge for skolehager i Lier.